

K čemu vede (ne)transparentnost veřejných zakázek

Praha, 5. dubna 2016 V měsíci březnu Poslanecká sněmovna schválila novelu zákona o veřejných zakázkách. Tento týden o návrhu jedná Senát. Jaké dopady s sebou nový zákon přinese? Na to odpovídá nejnovější ekonomická studie z dílny IDEA při CERGE-EI.

V roce 2006 byl zaveden zjednodušený režim zadávání veřejných zakázek cestou podlimitních řízení. Cílem bylo umožnit flexibilnější a jednodušší způsob zadávání menších zakázek. Takto pojatý zákon však očekávání nenaplnil. Zavedení limitů mimo jiné vedlo k manipulacím s odhadovanými hodnotami zakázek a k umělému „nafukování“ cen zakázek směrem k cenovému limitu.

Od chystané novely zákona se očekává hodně. Vždyť stát na veřejné zakázky ročně vydá až 14,4 % HDP! „Na základě našich výzkumů změn limitů z let 2006 a 2012 se naše nejnovější studie snaží předpovědět, jaké mohou být dopady nově přijaté novely v praxi“, vysvětluje cíl studie její spoluautor Filip Pertold, výzkumník IDEA při CERGE-EI.

Vlastní databáze státních zakázek

Studie se spoléhá na databázi ověřených dat, sebraných z Věstníku veřejných zakázek. Tato IDEA databáze obsahuje výhradně informace z období od ledna 2005 do konce roku 2013, neboť dřívější data nebyla zveřejňována ve spolehlivé kvalitě.

Data jsou prověřena a roztríděna do několika kategorií: **podle typu řízení** (otevřené, užší, zjednodušené podlimitní a konečně s výzvou k účasti či bez ní), **podle předmětu zakázky** (např. stavební zakázka) a **podle zadavatele** (celostátní vs. regionální). Celkem bylo v analýze použito 78 tisíc veřejných zakázek o celkovém objemu zakázek obsažených v souboru 1, 750 bilionu Kč.

„Zvedněte tu latku výš“

Stejně jako v minulosti se významná navrhovaná změna zákona týká opět výše limitu, který určuje podlimitní zakázky. **Byl-li v minulosti, konkrétně v roce 2012, limit snížen u stavebních prací z 20 milionů Kč na polovinu, současná novela limit naopak zvyšuje, a to hned pětinasobně (!) na 50 milionu Kč.**

„Po analýze sebraných dat vyšlo najevo, že podlimitní veřejné zakázky jsou pro veřejný rozpočet v mnohých ohledech méně výhodné. Tento způsob zakázek sice vede k úspoře časových a administrativních nákladů, nicméně potom už následují v podstatě jen negativa, například to, že vzhledem k omezené konkurenci mezi soutěžícími dodavateli v průběhu zadávacího procesu dochází často k výběru neoptimálního vítěze,“ vysvětluje Ján Palguta, výzkumník IDEA a druhý autor studie.

Výzkum prokázal, že existuje vztah mezi limity a cenou zakázek. **Pomocí statistické analýzy bylo doloženo, že limity pro zjednodušené řízení vedou k manipulování odhadovaných hodnot zakázek a k vyšším cenám zakázek. Konkrétně vyšlo najevo, že zakázky, jejichž odhadovaná cena je těsně pod limitem, vykazují výrazně nižší úsporu ze soutěže, a to až o 10%.**

Vládou navrhované zvýšení limitu s největší pravděpodobností zvýší podíl zakázek s manipulovanou odhadovanou hodnotou a přispěje k „nafukování“ vysoutěžených cen zakázek. Vyvolaný nárůst neefektivnosti tak sníží rozsah administrativních úspor plynoucí ze zamýšlených zjednodušení v zadávání zakázek.

Novela pod časovým stresem

Nový zákon však musí platit co nejdříve, protože poslední datum stanovené Evropskou komisí se blíží. A v případě nepřijetí může proti České republice zahájit žalobní řízení. *„Novelizovat zákon tím, že je určen nový limit, se nevyplatilo v roce 2006. A je více než pravděpodobné, že tato strategie zklame i nyní,“* uzavírá debatu Filip Pertold.

V květnu letošního roku oba autoři přednesou svou studii na Harvardské universitě. Studie ***K čemu vede (ne)transparentnost zakázek*** k nahlédnutí na webu [IDEA při CERGE-EI](#).

Kontakt:

Filip Pertold

výzkumník IDEA

telefon: (+420) 723 521 416

filip.pertold@cerge-ei.cz

Ján Palguta

výzkumník IDEA

telefon: (+420) 608 742 867

jan.palguta@cerge-ei.cz

Ondřej Lukáš

PR Manažer CERGE-EI

telefon: (+420) 776 186 529

ondrej.lukas@cerge-ei.cz

O IDEA: Institut pro demokracii a ekonomickou analýzu (IDEA) při akademickém pracovišti CERGE-EI je nezávislý think tank zaměřující se na analýzu, vyhodnocování a vlastní návrhy veřejných politik.

Doporučení IDEA vychází z analýz založených na datech, jejich nestranné interpretaci a moderní ekonomické teorie. IDEA vznikla z iniciativy a pod vedením prof. Jana Švejnara. Další informace na:

<http://idea.cerge-ei.cz/>